

บทที่ 2

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีผู้วิจัยเกี่ยวกับการรับฟังรายการวิทยุการศึกษา มาบ้างแล้ว แต่ยังไม่มียงานวิจัยใดที่วิจัยความต้องการของผู้ฟังโดยตรง รายงานการวิจัย-อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

พ.ศ.2510 ประจักษ์ สุกประเสริฐ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" เพื่อศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น และประโยชน์ในการรับฟังรายการกระจายเสียง โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตร้อยละ 98.91 มีเครื่องรับวิทยุและรับฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รองลงมาคือสถานีวิทยุ ท.ท.ท. วันที่รับฟังรายการมากคือวันเสาร์และวันอาทิตย์ ในวันธรรมดาค่าจะรับฟังรายการในช่วงเวลา 19.00 น. ถึง 21.00 น. และรองลงมาในช่วงเวลา 21.00 น. ถึง 23.00 น. นิสิตส่วนมากชอบฟังรายการเพลงประเภทไลท์มิวสิก (Light Music) รองลงมาเป็นรายการข่าวและเหตุการณ์ นิสิตมีความคิดเห็นว่าการวิทยุกระจายเสียงจะเป็นประโยชน์มากในการเผยแพร่กิจกรรมของนิสิตและมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2513 ไพพร เล็กอุทัย² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร" เพื่อสำรวจรายการการศึกษาเปรียบเทียบปริมาณของรายการการศึกษากับรายการทั่วไป และเพื่อทราบความคิดเห็นของครูและ

¹ประจักษ์ สุกประเสริฐ, "การสำรวจการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.)

²ไพพร เล็กอุทัย, "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.)

นักเรียนที่มีต่อรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. (ภาคปกติ) สถานีวิทยุศึกษา และสถานีวิทยุ 1 ป.ณ. โดยสำรวจรายการกระจายเสียงในเดือนมกราคม พ.ศ. 2513 และส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจ ความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้รับจากการรับฟังรายการกระจายเสียง ไปยังครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร รวม 10 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สถานีวิทยุศึกษาจัดรายการการศึกษามากกว่ารายการทั่วไป ส่วนสถานีอื่น ๆ จัดรายการศึกษาน้อยกว่ารายการทั่วไป ครูสนใจรับฟังรายการกระจายเสียงทุกวันในช่วงเวลา 05.00 น. ถึง 07.00 น. และชอบฟังข่าวมากที่สุด ครูมีความคิดเห็นว่ารายการข่าวและสารคดีให้ความรู้ได้มากพอควร และควรเพิ่มรายการการศึกษาให้มากขึ้นอีก นักเรียนรับฟังรายการกระจายเสียงตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในช่วงเวลา 17.00 น. ถึง 21.00 น. นักเรียนมีความสนใจปานกลางในรายการประเภทข่าวและสารคดี นักเรียนมีความคิดเห็นว่ารายการข่าวและสารคดีให้ประโยชน์ได้มากพอควร

พ.ศ. 2516 จุฬาลักษณ์ บุญทรศนี³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความสนใจของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานครในการรับฟังรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างอาชีพครู ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงานธนาคารและนักศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ฟังส่วนใหญ่มีความสนใจรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว ผู้ฟังสนใจการนำเสนอรายการสารคดีในรูปแบบการสัมภาษณ์หรือสนทนา การเสนอรายการสำหรับเด็กในรูปแบบการเล่านิทานประกอบเพลง การสอนภาษาต่างประเทศใน

³ จุฬาลักษณ์ บุญทรศนี, "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.)

รูปการสนทนา และรายการเพลงที่มีเพลงประเภทเดียวกันตลอดรายการ ผู้ฟังใช้เวลา 30 นาทีถึง 60 นาทีขึ้นไป ในการรับฟังแต่ละครั้งตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ ช่วงเวลาที่มีผู้รับฟังมากที่สุดคือ 05.00 น. ถึง 07.00 น. ในภาคเช้า และ 19.00 น. ถึง 23.00 น. ในภาคกลางคืน รายการที่ผู้ฟังสนใจรับฟังคือรายการข่าว รายการที่ไม่ค่อยมีผู้รับฟังคือรายการพระธรรมเทศนา และละคร ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ วิเคราะห์ข่าว และการถ่ายทอดเสียงเหตุการณ์สำคัญ ต้องการให้ลดรายการละคร สาเหตุที่ผู้ฟังไม่ได้รับฟังรายการกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชนเป็นเพราะทำงานอื่น หรือรับฟังรายการจากสถานีอื่นในช่วงเวลานั้น

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

สำหรับรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศสรุปได้ดังนี้

ค.ศ.1937 พอล ลาซาร์เฟลด์⁴ แฟรงก์ สแตนตัน และ แฮดเลย์ แคนทริล (Paul Lazarfeld, Frank Stanton and Hadley Cantrill) ได้ทำการวิจัย "โครงการพรินซ์ตัน" (Princeton Project) เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกรับฟังรายการวิทยุ สิ่งที่ผู้ฟังสนใจในรายการและเวลาที่นิยมรับฟังรายการนั้น ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. กลุ่มผู้ฟังซึ่งมีรายได้ต่ำ และมีความรุ่มรวยมักจะชอบฟัง แตรรายการเบา ๆ เช่น รายการบันเทิงต่าง ๆ
2. กลุ่มผู้ฟังซึ่งมีรายได้สูงเห็นว่ารายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับกลุ่มคนที่มีรายได้และความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง เป็นรายการที่น่าเบื่อหน่าย
3. กลุ่มผู้ฟังที่ชอบฟังรายการหนัก เช่นรายการข่าวและสารคดีเห็นว่าเนื้อหาของรายการมีความสำคัญกว่าการจัดรายการ

⁴Paul Saettler A History of Instructional Technology. (New York: McGraw-Hill Book Company, 1968), pp.314-316.

ค.ศ. 1956 รัฐบาลอินเดียนได้ทดลองตั้งกลุ่มอภิปรายทางวิทยุในหมู่บ้านรอบ ๆ เมืองปูนา รวม 144 แห่ง เพื่อหาทางจัดของว่างในการติดต่อสื่อสารกับชาวชนบทและยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีกด้วย กลุ่มเหล่านี้มีสมาชิกกลุ่มละ 20 คน ซึ่งจะฟังรายการวิทยุร่วมกัน เกี่ยวกับวิธีการหรือโครงการทางด้านเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชน เป็นเวลา 30 นาที แล้วจึงร่วมกันอภิปรายและประชุมตัดสินใจในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในหมู่บ้านของตน ผลปรากฏว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก สมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีทางการเกษตรใหม่ ๆ และชาวชนบทก็เริ่มเห็นประโยชน์ของโครงการนี้ รัฐบาลได้ตัดสินใจขยายโครงการออกไปอีก แต่ก็ทำไม่ได้รวดเร็วนัก เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณและองค์บุคคล⁵

ค.ศ. 1963 รัฐบาลสาธารณรัฐโตโก (Republic of Togo) ได้ทดลองจัดตั้งกลุ่มอภิปรายทางวิทยุขึ้น กลุ่มอภิปรายนี้จะร่วมกันรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงสัปดาห์ละ 6 ครั้ง รายการประกอบด้วยรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจชนบท การสาธารณสุข แผนพัฒนาแห่งชาติ การศึกษา และสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังมีการรายงานมติของกลุ่มอภิปรายต่าง ๆ และการตอบปัญหาของกลุ่มอีกด้วยในแต่ละสัปดาห์ หลังจากทดลองดำเนินงานไปได้ 2 ปี ก็พอจะสรุปได้ว่า "รายการวิทยุชนบท" (L'heure rurale) ในแอฟริกาได้ผลดีทัดเทียมกับกลุ่มอภิปรายทางวิทยุชนบทในอินเดีย และได้ขยายงานออกไปอีก ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อโครงการก็คือเรื่องการประสานงานระหว่างหมู่บ้านและหน่วยงานที่พัฒนา⁶

⁵วิลเบอร์ แชมมส์ กับคณะ สื่อมวลชนใหม่ ๆ : รายงานสำหรับนักวางแผนการศึกษา แปลจาก The New Media : Memo to Educational Planners โดยศรีน้อย โปวาทอง (พระนคร:สำนักงานเลขาธิการ กรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2514), หน้า 70-75.

⁶เรื่องเดิม, หน้า 75-76.